

Maasmond maakte de Ooster- en Westerman vol zee, was het dus vloed, wanneer de maan in het Oosten en in het Westen stond (bij volle maan), dus om 6 uur 's avonds en 6 uur 's morgens; m. a. w. de haventijd was 6 uur ¹⁾).

Iets uitvoeriger zijn de latere Leeskaartboeken. Het oudste gedrukte exemplaar is dat van Jan Zeuerssoon (1532), aanwezig in de Kon. Bibl. te Brussel en in 1914 opnieuw uitgegeven door Knudsen. Het geeft ook den te volgen koers aan bij het inzeilen van de Maas (cap. VIII):

Die wil seylen in die Mase.

1. Item die Mase strect oost suytoost ende west noortwest tottet hoeft toe.

2. Ende Sinte Katherinen opten Briel ende dat hoeft hout ghe-lijck over een, soo loopt ghi dat beste diep in, ende seylt dan by meylaen hen ²⁾).

3. Ende voor de Mase maket vol zee een suytweste suyde maen, ende binnen suyt suytwest.

Vergelijken wij hiermede het Leeskaartboek, in 1541 door Jan Jacobszoon uitgegeven en in 1885 opnieuw door Rogge (cap. V):

Die Maese.

1. Item die Mase strecket oost zuyd oost ten zuyden tottet hoeft toe ³⁾).

2. Item Oost vorn holt tusschen vier boden ⁴⁾ so lopet bi den Mey lande in (ende voor die Mase maket volzee een westzuydwesten maen) ende binnen zuyd zuyd west.

De ingang van de Maas liep dus langs de kust van Voorne (het Zuidergat, later ook Oude diep genoemd), in de richting O.Z.O.-N.N.W. Als landmerken dienden de Sint-Katharina-toren van den Briel en het hoofd ten Westen van den Briel (1532). Van eene betonning van het water en bakenen op het land van Voorne wordt nog niet gesproken.

Van het Leeskaartboek bestaan nog verschillende jongere edities, eerst als de besprokene nog zonder, later met schets-

1) Het Leeskaartboek van 1532 geeft een Z.W. t. W. maan (2 u. 15 min.), dat van 1541 een W.Z.W. maan (4 u. 30 min.), Blaeu's Licht der Zeevaart van 1608 een Z.W. t. W. maan.

2) Vgl. uitgave 1541: bi den Mey lande in. (Mei-land, ten W. van Brielle).

3) Bedoeld is O.Z.O. en O. t. Z.

4) Lees: vierboot = vuurboot.